

Spolufinancováno
Evropskou unií

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Předluženost v Postoloprtech

Tematický výzkum

Jana Mair, Zuzana Korecká
Březen, 2024

Agentura
pro sociální začleňování

Dokument vznikl v rámci realizace projektu OPZ+ „Rozvoj systémů pro sociální začleňování“ registrační číslo projektu CZ.03.02.02/00/22_004/0000366.

Terénní šetření realizovali: Zuzana Korecká, Jana Mair, Adam Duffek

Na formulaci zjištění se podílely: Barbara Halířová, Lenka Rödlingová

Kontakt:

Jana Mair, Oddělení výzkumů a evaluace (jana.mair@mmr.cz)

Zuzana Korecká, Oddělení výzkumů a evaluace (zuzana.korecka@mmr.cz)

Odbor pro sociální začleňování (Agentura) MMR ČR

www.socialni-zaclenovani.cz

Text neprošel jazykovou korekturou.

Obsah:

Manažerské shrnutí	5
Kontext a výzkumný problém.....	7
Metodologické zaměření	7
Standardy výzkumné práce ASZ.....	8
Sociální vyloučení v Postoloprtech	9
Zadluženost obyvatel Postoloprte.....	10
Dluhové poradenství	13
Centrum služeb pro zdravotně postižené Louny o.p.s.	13
Modelové příběhy	19
Hlavní zjištění	23
Seznam literatury	24

Seznam tabulek

Tabulka 1 Index sociálního vyloučení v Postoloprtech.....	9
Tabulka 2 Příspěvky na živobytí v Postoloprtech.....	9
Tabulka 3 Uchazeči o zaměstnání v Postoloprtech	10
Tabulka 4 Exekuce fyzických osob v Postoloprtech.....	11
Tabulka 5 Osobní bankroty v Postoloprtech	13

Seznam grafů

Graf 1 Vývoj podílů osob v exekuci podle počtu exekucí	5
Graf 2 Osoby v exekuci v Postoloprtech dle počtu exekucí.....	11
Graf 3 Počet osob v exekuci v Postoloprtech dle počtu exekucí	12
Graf 4 Počty osob v exekuci v Postoloprtech dle věku (4Q 2023).....	12

Seznam obrázků

Obrázek 1 Naděje – M nabízí poradenství v místním zpravodaji	15
Obrázek 2 Romano jasnica nabízí své služby v místním zpravodaji.....	16
Obrázek 3 MÚ v místním zpravodaji vyzývá k zaplacení poplatku za odpad a za psy	18
Obrázek 4 MÚ vyzývá k doplacení poplatků za odpady a za psa v místním zpravodaji	18

Seznam zkratek

Agentura, ASZ – Odbor (Agentura) pro sociální začleňování MMR ČR

ČR – Česká republika

MěÚ – městský úřad

MHD – městská hromadná doprava

MMR ČR – Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky

NNO – nestátní/ nevládní nezisková organizace

NZDM – nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

OSPOD – orgán sociálně-právní ochrany dětí

PnŽ – příspěvek na živobytí (dávka v hmotné nouzi)

SAS – sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

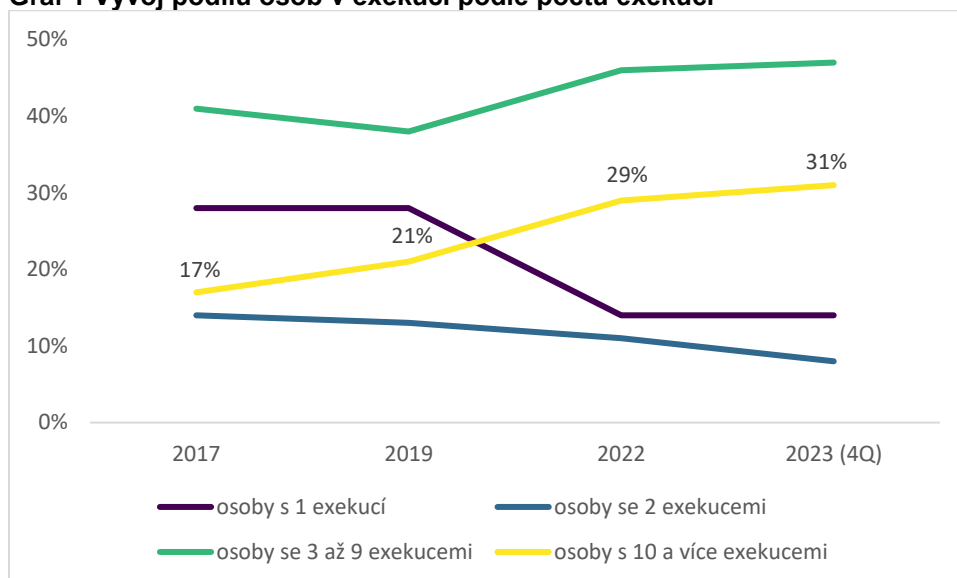
VZP – Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky

Manažerské shrnutí

Cílem výzkumu bylo popsat předlužení obyvatel Postoloprť s důrazem na situaci sociálně znevýhodněných osob. Realizace výzkumného šetření vyplynula z dosavadní spolupráce města Postoloprť s Odborem pro sociální začleňování MMR ČR (Agenturou) a reagovala na aktivity poradenského programu *Dluhová prevence, podpora informovanosti a podpora sítě služeb v oblasti dluhů*.

Postoloprť se dlouhodobě řadí mezi obce nejvíce zatížené exekucemi. Podle dat z Mapy zadlužení bylo v Postoloprťech ve 4. čtvrtletí 2023 v exekuci 728 fyzických osob (z 3 826 obyvatel starších 15 let). Celkový počet exekucí fyzických osob v Postoloprťech činil 5 545. Průměrný počet exekucí na osobu byl 7,6 s průměrnou vymáhanou částkou 627 155 Kč. V posledních letech klesal podíl osob s jednou exekucí, podíl osob s mnohočetnými exekucemi naopak rostl (Graf 1).

Graf 1 Vývoj podílů osob v exekuci podle počtu exekucí

Zdroj: Mapazadluzeni.cz

Výzkumné šetření bylo zaměřeno na popis situace předlužených osob z řad sociálně vyloučených obyvatel především proto, že se tito lidé potýkají s kumulací problémů, které ovlivňují jejich životní strategie včetně (ne)řešení dluhů. Lze rovněž předpokládat, že právě oni patří mezi osoby s mnohačetnými exekucemi, jejichž počet ve městě roste.

Z analýzy výpovědí respondentů ze skupiny předlužených sociálně vyloučených osob vyplynula tato zjištění:

- Snadná dostupnost půjček u nebankovních společností, a to i pro nebonitní klienty. Téměř všichni z respondentů mají (měli) dluh u takové společnosti. Dluhy respondentům vznikly také na zdravotním pojištění, za energie, za neuhrazené pokuty za jízdu na černo, někteří mají i dluh vůči městu za odpad.

- Vznik dluhů nebo jejich nesplácení v mnoha případech souvisely s nenadálou životní situací. Jednalo se například o rozchod s partnerem, zhoršení zdravotního stavu, ztrátu zaměstnání, ztrátu bydlení nebo finanční tíseň, často šlo o souběh více událostí.
- Velká část respondentů má nízkou motivaci svou předluženost řešit. Nelze však jednoduše říci, že by za tím bylo pouze to, že jsou na život s exekucemi zvyklí a že je nic k řešení nenutí. Respondenti mají problém získat a udržet si stále zaměstnání a bydlení, chybí jim potřebný sociální kapitál i finanční gramotnost, mnozí se setkali s diskriminací.

Na základě rozhovorů s předluženými obyvateli byly vytvořeny modelové příběhy, které naznačují, že s některými předluženými osobami je třeba pracovat terénní formou. Jejich situace vyžaduje dlouhodobou podporu zaměřenou na snížení a další neprohlubování negativních dopadů předluženosti, ale i na celkovou stabilizaci.

V Postoloprtech od druhé poloviny roku 2023 zajišťují dluhové poradenství dvě organizace, Naděje – M a Romano jasnica. Organizace se snaží informovat o své činnosti a nabízet služby všem obyvatelům města, včetně osob žijících v místních částech, které jsou od vlastních Postoloprť vzdálené i několik kilometrů. Zástupkyně Sociálního oddělení MěÚ i Romano jasnica v rozhovorech uvedly, že se osvědčilo odkazovat klienty se zájmem o oddlužení do Naděje – M. Mezi pracovníky všech zapojených organizací panuje shoda na vzájemné spolupráci při poskytování podpory klientům (a to nejen v oblasti dluhů).

Kontext a výzkumný problém

Tato zpráva z tematického výzkumu představuje analytický podklad pro činnost lokální konzultantky, expertky na dluhy a dalších aktérů angažovaných v procesu sociálního začleňování ve městě Postoloprtech. Výzkum byl realizován v rámci Poradenského programu č. 7 *Dluhová prevence, podpora informovanosti a podpora sítě služeb v oblasti dluhů* zaměřeného na snížení a další neprohlubování negativních dopadů předluženosti obyvatel Postoloprty.

Město Postoloprty se mírou zadluženosti dlouhodobě řadí mezi obce nejvíce zatížené exekucemi (viz např. Smékalová, 2020), pro tvorbu opatření bylo potřeba situaci znovu podrobně zmapovat a zjistit informace o místních specifikách. Jedná se o materiál poskytující aktualizaci dat o situaci v lokalitě.

Výzkum prostřednictvím analýzy dat získaných z rozhovorů s předluženými obyvateli popisuje současný stav předlužení ve městě s důrazem na situaci sociálně znevýhodněných osob. Zde je nutné zdůraznit, že předluženost není záležitostí jen osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených. Výzkum se na ně však cíleně zaměřuje v kontextu působení Agentury ve městě jako na skupinu lidí s kumulací vícero problémů a nižším sociálním kapitálem.

Jedním z cílů výzkumu bylo zmapování životních trajektorií předlužených lidí. Výzkum směřoval především k zachycení bodů zlomu v individuálních trajektoriích, ale i popsání situací, kdy dluhy významně ovlivnily nebo stále ovlivňují život respondentů i jejich rodin.

Výzkumná pozornost byla věnována finančním závazkům respondentů, tj. komu dluží a jak jejich dluhy vznikly. Důležitým tématem bylo také to, jak lidé s dluhy a exekucemi vnímají řešení své situace. Jestli je pro ně dluhové poradenství dostupné a zdali jsou pro ně nabízené služby dostatečné. Mezi respondenty byly zastoupeny osoby, jež lze označit za tzv. těžké klienty, podobně tomu je i mezi sociálně vyloučenými obyvateli města.

Zpráva navazuje na předchozí strategické dokumenty a výzkumy realizované v Postoloprtech, zejména na Tematický výzkum zadluženosti ve městě Postoloprty (Smékalová, 2020).

Metodologické zaměření

Ve výzkumu bylo využito kombinace výzkumných metod. Byla analyzována jak kvalitativní, tak i kvantitativní data sbíraná s využitím několika různých technik:

- Desk research, sekundární analýza dat zejména administrativních dat poskytnutých pro účely této analýzy relevantními institucemi a organizacemi nebo získaná z veřejně dostupných zdrojů, např. Exekutorské komory ČR,
- Stěžejní částí výzkumu byla kvalitativní část realizovaná zejména prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů. Dotazováni byli:
 - zástupci místních NNO (dluhové poradny Naděje – M a Romano jasnica, terénních programů Drug out klub) a zástupkyně Sociálního oddělení MěÚ Postoloprty,
 - obyvatelé Postoloprty, kteří se potýkají se zadlužeností/exekucemi. Tito obyvatelé byli osloveni s pomocí NNO Romano jasnica a Naděje – M. Rozhovory byly také

uskutečněny při terénních šetřeních, které proběhly v některých objektech vytipovaných sociálním oddělením. Celkem tímto způsobem byly provedeny rozhovory se 13 obyvateli.

Terénní šetření se uskutečnilo od prosince 2023 do února 2024.

Standardy výzkumné práce ASZ

Agentura pro sociální začleňování (dále jen ASZ) ctí obecně uznávané standardy kvality a etiky výzkumné práce. Mezi tyto standardy kvality patří především dodržování zásady validity a reliability dat. Validity (platnosti) dat je v ASZ dosahováno dlouhodobým šetřením na místě, pečlivým výběrem (rekrutací) respondentů, užitím vhodných nástrojů výzkumu (scénáře rozhovoru, karty checklistů a indikátorů sociálního vyloučení, příp. výzkumnického deníku) i za pomoci přímých citací.

Pro zajištění validity dat výzkumníci v ASZ při své práci využívají tzv. metodu triangulace zdrojů, kdy závěry z terénního šetření vycházejí z kombinace min. 3 zdrojů zjištění informací. Práce výzkumníků ASZ je dále založena i na triangulaci výzkumných metod. Mezi standardní použité metody v ASZ tak patří zúčastněné/nezúčastněné pozorování, polostrukturované rozhovory, sekundární analýza získaných dat včetně statistických dat (deskresearch), skupinové rozhovory, příp. dotazníková šetření. Výzkumníci využívají i tzv. triangulaci zjištění v časové ose, tj. ověřují získaná data v rozličných etapách výzkumu.

Reliability (spolehlivosti) dat dosahují výzkumníci v ASZ standardizovaným postupem analýzy dat od jasně stanovených oblastí dotazování (scénáře rozhovorů), vyhotovením přepisů rozhovorů až po kódování sebraných dat (tzv. clustering). Při kódování výzkumníci ASZ redukuje velké množství získaných dat do menších počtů analytických jednotek (clusterů) na základě souvislostí (podobnosti či odlišnosti).

Se sběrem a s analýzou dat končí výzkumníci v ASZ v momentě tzv. nasycení (saturace) dat. Nasycením se chápe jev, kdy již nepřicházejí nové informace či poznatky z terénu, naopak se objevují stále stejné vzorce a kategorie.

Při své práci se výzkumníci ASZ řídí i Etickým kodexem výzkumníků Agentury pro sociální začleňování, který ukotvuje mimo jiné práci s citlivými daty či nestrannost vůči subjektům v terénu. Ve zprávách o výsledcích výzkumníci v ASZ jasně rozlišují mezi poznatky zjištěnými od respondentů, svou interpretací těchto poznatků a jakýmkoliv doporučeními na nich založenými. Použití tohoto kodexu mj. znamená, že v šetření není narušeno soukromí a důstojnost respondentů, respondenti byli vždy informováni o smyslu výzkumu a v případě nahrávání požádáni o jeho svolení. Samozřejmostí je i zaručená anonymita dotazovaných respondentů.

Sociální vyloučení v Postoloprtech

Jedním z nástrojů, který umožňuje posoudit míru zatížení sociálním vyloučením jednotlivých obcí je **index sociálního vyloučení**¹. Index sleduje stav, resp. rozsah sociálního vyloučení prostřednictvím indikátorů pokrývajících dimenze chudoby, vyloučení z bydlení, vyloučení z oficiálního trhu práce, vyloučení ze vzdělávání a dimenzi zadluženosti (Lang & Matoušek, 2020).

Škála indexu nabývá hodnot od 0 do 30 bodů, přičemž hodnota 0 znamená absenci nebo minimální rozsah sociálního vyloučení a hodnota 30 bodů nejvyšší míru zatížení sociálním vyloučením. Mezi lety 2016 a 2022 hodnota indexu v Postoloprtech kolísala mezi 19 a 22, nejprve vzrostla z 19 na 22 v roce 2019 a následně postupně klesala až k hodnotě 20 v roce 2021 (Tabulka 1). Hodnota indexu sociálního vyloučení v Postoloprtech za rok 2022 měla hodnotu 20. Postoloprty tedy spadají do kategorie obcí s nejvyšší mírou sociálního vyloučení (kategorie 12 až 30 bodů), kam patřilo v roce 2022 3 % obcí.

Tabulka 1 Index sociálního vyloučení v Postoloprtech

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Index sociálního vyloučení	19	19	19	22	21	20	20

Zdroj: ASZ

Dle vstupní analýzy, která v Postoloprtech vznikla v roce 2017, bylo sociálním vyloučením podle odhadů institucionálních aktérů ohroženo v Postoloprtech asi 500-1000 lidí, tj. 11-22% obyvatel města (ASZ, 2017).

Stanovení jasných kritérií pro kvantifikaci sociálně vyloučených osob je ale obtížné. Přibližnou velikost cílové skupiny lze odhadnout na základě několika relevantních ukazatelů, jež odkazují k ohrožení různými rizikovými faktory, např. chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, zadluženost. Následující údaje (například počet vyplacených příspěvků na živobytí, počet registrovaných uchazečů o zaměstnání, podíl/počet osob v exekuci), které se využívají k zhodnocení míry zatížení sociálním vyloučením, ukazují, že v Postoloprtech se situace nelepší a v případě některých ukazatelů se zhoršuje (viz Tabulky 2–5).

Tabulka 2 Příspěvky na živobytí v Postoloprtech

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Počet vyplacených PnŽ	172	135	114	94	92	88	86	98
Počet společně posuzovaných osob u PnŽ	456	368	302	286	310	274	241	267
Podíl příjemců PnŽ	4,4 %	3,4 %	2,9 %	2,4 %	2,3 %	2,3 %	2,2 %	N/A

Zdroj: MPSV

Pozn.: N/A = Statistika není momentálně dostupná, poskytovatel dat ji ještě nezveřejnil.

¹ Index sociálního vyloučení vyvinula Agentura pro sociální začleňování v rámci projektu Systémové zajištění sociálního začleňování jako jednotný nástroj, který v sobě zahrnuje klíčové ukazatele z různých oblastí sociálního vyloučení a umožňuje tedy v celorepublikovém rozsahu míru zatížení sociálním vyloučením posoudit. Více k indexu viz [Index sociálního vyloučení – Agentura pro sociální začleňování \(socialni-zaclenovani.cz\)](https://socialni-zaclenovani.cz/).

Nárok na příspěvek na živobytí vzniká tehdy, pokud po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje příjem této osoby nebo rodiny tzv. částky živobytí. Přestože mezi lety počet příjemců PnŽ v Postoloprtech mezi lety 2016 a 2022 postupně klesal, nicméně v roce 2023 došlo opět k nárůstu počtu vyplacených PnŽ.

Tabulka 3 Uchazeči o zaměstnání v Postoloprtech

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Počet uchazečů o zaměstnání	304	237	223	203	247	248	259	269
z toho v evidenci déle než 12 měsíců	137	86	68	44	69	96	95	110
z toho v evidenci déle než 24 měsíců	101	57	44	24	27	47	57	62

Zdroj: ÚP ČR

Z Tabulky 3 je zřejmé, že od roku 2020 se zvyšuje nejen celkový počet uchazečů o zaměstnání, ale také počet uchazečů, kteří jsou dlouhodobě v evidenci úřadu práce. Roste počet uchazečů evidovaných déle než 12 měsíců i počet evidovaných déle než 24 měsíců. Počet takových uchazečů o zaměstnání byl v prosinci 2023 vyšší než v prosinci 2017.

Podle statistiky nezaměstnanosti MPSV bylo v Postoloprtech v prosinci 2023 evidováno 269 uchazečů o zaměstnání, z toho 119 mužů a 150 žen. Dosažitelných uchazečů bylo 250. Tito uchazeči tvořili 8,2 % z celkového počtu obyvatel města ve věku 15–64 let. Mezi uchazeči o zaměstnání převažovaly osoby se základním vzděláním (152, z toho 90 žen). Vyučených uchazečů bylo 71 a maturitu mělo 28 uchazečů. Mladistvých uchazečů bylo 9, z toho 7 žen.

Zadluženost obyvatel Postoloprte

V této části jsou prezentována data o vývoji počtu a podílu osob v exekuci v Postoloprtech v období od roku 2016 do 2023. V tomto období počet osob v exekuci kulminoval v roce 2017, kdy čítal celkově 1 078 osob, což představovalo 27,4 % obyvatel Postoloprte starších 15 let. Od té doby se počet osob v exekuci v Postoloprtech snižuje, v roce 2023 klesl na 728 (19 % obyvatel). Podrobněji v Tabulce 4.

Na druhou stranu je ale patrný nárůst podílu osob s mnohočetnými exekucemi (tři a více). Zatímco podíl osob s jednou exekucí klesá, podíl osob s mnohočetnými exekucemi roste (Graf 3). Vícečetné exekuce jsou odborníky vnímány jako velký problém, shodují se v tom neziskové organizace i Exekutorská komora. Mezi těmito osobami jsou často lidé, kteří nesplňují podmínky oddlužení, jež v současné době představuje jediný způsob, jak se i při neschopnosti splácení z dluhové pasti dostat. Lidé se třemi a více exekucemi v roce 2023 představovali v Postoloprtech 78 % ze všech osob v exekuci.

Podle nejaktuálnějších dat z Mapy zadlužení bylo v Postoloprtech ve 4. čtvrtletí 2023 v exekuci 728 fyzických osob (tzv. počet povinných). Celkový počet exekucí fyzických osob v Postoloprtech činil ve sledovaném období 5 545. Průměrný počet exekucí na osobu byl 7,6 s průměrnou vymáhanou částkou 627 155 Kč. Počty osob v exekuci dle věku zobrazuje Graf

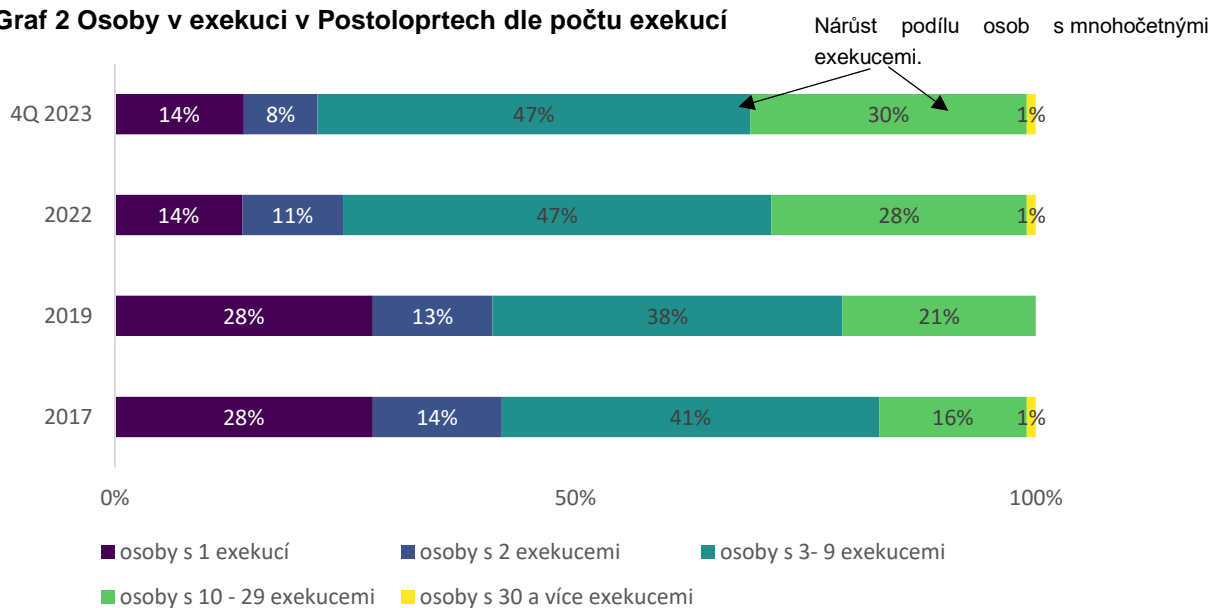
4, přičemž počet dětí a mladistvých v exekuci činí pět osob, od 15 do 29 let jde o 106 osob a nad 65 let o 78 osob.

Tabulka 4 Exekuce fyzických osob v Postoloprtech

	2016	2017	2019	2021	2022	4Q 2023
Počet osob v exekuci	998	1078	1006	762	753	728
Podíl osob v exekuci	25,4 %	27,4 %	25,6 %	19,7 %	19,7 %	19,0 %
Celkový počet exekucí	5197	5753	5731	5 839	5 642	5 545
Průměrný počet exekucí na os.	5,2	5,3	5,7	7,7	7,5	7,6
Průměrná vymáhaná částka na os. v Kč					599 652	627 155

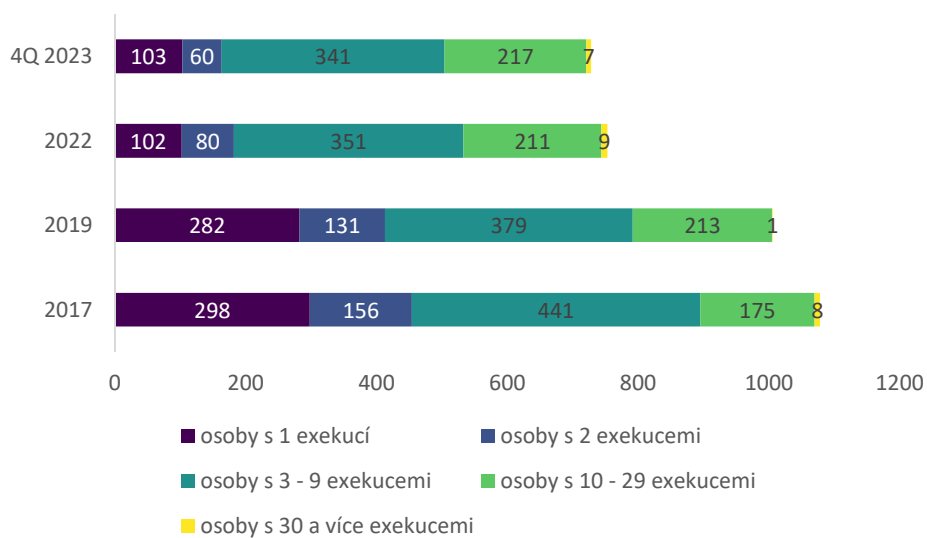
Zdroj: Mapazadluzeni.cz

Graf 2 Osoby v exekuci v Postoloprtech dle počtu exekucí

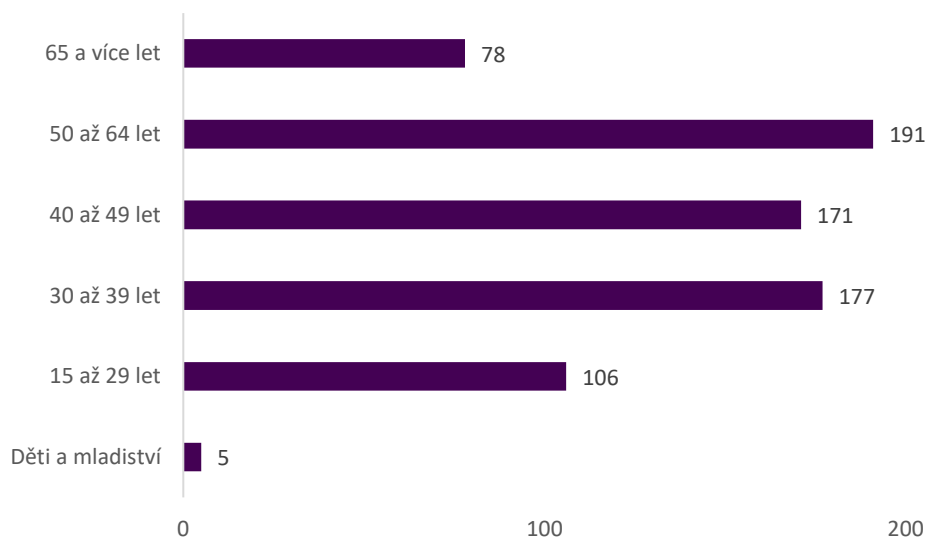
Zdroj: Mapazadluzeni.cz

Graf 3 Počet osob v exekuci v Postoloprtech dle počtu exekucí

Zdroj: Mapazadluzeni.cz

Graf 4 Počty osob v exekuci v Postoloprtech dle věku (4Q 2023)

Zdroj: Mapazadluzeni.cz

Tabulka 5 Osobní bankroty v Postoloprtech

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Počet osob v osobním bankrotu	119	123	108	103	107	102
Počet osob v exekuci	1078	1006	N/A	762	753	728
Osobní bankroty vs. exekuce	11 %	12 %	N/A	14 %	14 %	14 %
Podíl osob v osobním bankrotu	3,1 %	3,1 %	2,8 %	2,7 %	2,7 %	2,7 %
Podíl mužů a žen v osobním bankrotu	57/43 %	50/50 %	55/45 %	58/42 %	60/40 %	58/42 %
Podíl osob ve věku 18-29 let	10 %	12 %	6 %	10 %	7 %	6 %
30-39 let	23 %	24 %	18 %	17 %	20 %	27 %
40-49 let	34 %	34 %	39 %	34 %	35 %	28 %
50-65 let	26 %	22 %	27 %	31 %	32 %	32 %
nad 65 let	6 %	7 %	9 %	8 %	7 %	6 %

Zdroj: Mapazadluzeni.cz

Pozn.: N/A = Statistika není dostupná.

Počet a podíl osob v osobním bankrotu se v Postoloprtech v posledních letech nemění. Beze změn tak zůstává i poměr počtu osob v osobním bankrotu k počtu osob v exekucích², jenž v roce 2023 činil 14 %. Jeho hodnota byla v Postoloprtech ve sledovaném roce nižší než v okrese Louny (16 %) a jen málo vyšší než celkově v Ústeckém kraji (13 %).

V roce 2023 z celkového počtu 102 osob v osobním bankrotu představovali muži 58 % a ženy 42 %, což se nevymyká průměru (v celé ČR byl v roce 2023 podíl mužů a žen 57/43 %). Jak je patrné z Tabulky 5, v roce 2023 nejpočetnější věkovou skupinu mezi osobami v bankrotu tvořili lidé, kterým bylo 50–65 let (32 %). Po nich následovali čtyřicátníci (28 %) a třicátníci (27 %). Nejmladší a nejstarší věková kategorie byly zastoupeny shodně 6 %.

Dluhové poradenství

V Postoloprtech v současnosti zajišťuje dluhové poradenství Naděje – M, o.p.s. a spolek Romano jasnica. Obě poradny začaly nabízet své služby v roce 2023. Do té doby mohli zájemci o dluhové poradenství využívat služeb Centra služeb pro zdravotně postižené Louny, o.p.s.³, nebo Poradny při finanční tísni, o.p.s. (výjezdní poradna Louny). Centrum služeb pro zdravotně postižené Louny zřídilo v letech 2015–2017 v Postoloprtech detašované pracoviště sídlící na Mírovém náměstí v budově kina.

Poradna byla v provozu dvakrát do měsíce, vždy v lichý čtvrtek v odpoledních hodinách (Smékalová, 2020, Zpravodaj města Postoloprty, březen 2017, s. 5). Jak uvádí Smékalová (2020, s. 23) ve zprávě z tematického výzkumu, jedním z důvodů ukončení této poradny v Postoloprtech byl nízký zájem obyvatel o její služby (např. díky nevýhodné poloze „všem na očích“), což potvrzují i další místní oslovení aktéři. Za další důvody poskytovatel služby uvedl nedostatečnou informovanost klientů o vlastní finanční situaci a nepochopení činnosti a možností poradny (tamtéž, s. 23).

Protože potřeba odborného dluhového poradenství přímo ve městě vzhledem k vysoké míře zadluženosti obyvatel města přetrvala, město hledalo jiného poskytovatele dluhového

² Čím je tento poměr vyšší, tím je situace pozitivnější.

³ [File:ashx\(postoloprty.cz\)](File:ashx(postoloprty.cz))

poradenství. Jednání probíhala se spolkem Romano jasnica, který ve městě zajišťoval SAS, ale s dluhovým poradenstvím neměli zkušenost, a s organizací Naděje – M, která již dluhové poradenství poskytovala v Mostě. Nakonec projekt podaly obě organizace a podporu získaly oba projekty, takže momentálně jsou v Postoloprtech dva poskytovatelé dluhového poradenství. Dle informací od obou poraden již proběhla koordinační schůzka, kde si vyjasňovali, jak společně v Postoloprtech fungovat a navzájem si pomoci.

Naděje – M, o.p.s.

V rámci projektu *Bez dluhů se žije a pracuje lépe*⁴ bylo 1. 5. 2023 v Postoloprtech otevřeno poradenské místo na adrese Palackého 592. Pracovnice zde ambulantní formou poskytují individuální dluhové poradenství včetně zjištění výše zadlužení, právního a exekučního poradenství, insolvenčního poradenství včetně podání insolvenčního návrhu a psychosociální podporu včetně doprovodů na potřebné úřady. Dále poskytují motivaci a pomoc při uplatnění na trhu práce a ve společnosti (hledání, získání či udržení pracovního místa). Cílovou skupinu projektu tvoří osoby ohrožené předlužeností a osoby s jiným znevýhodněním na trhu práce, žijící ve městě Postoloprty a ve spádových obcích.

Činnost dluhového poradenství zajišťuje dluhový poradce (0,9 úvazku), právník (200 hodin na tři roky) a garant projektu (0,2 úvazku pro oblast dluhů i zaměstnanosti). Dle informací poskytnutých garantkou poradny bylo v loňském roce (k 5. 12.) osloveno 93 klientů, z toho 50 zapojených. K 30. 11. 2023 proběhly tyto činnosti:

- Mapování	10
- Komunikace s věřiteli	9
- Splátkový kalendář	3
- Právník	16
- Insolvence – informace	12
- Návrhy	3

Z dosavadní zkušenosti dluhové poradny Naděje – M vyplývá, že věkové rozložení klientů kopíruje statistiky zadlužení, tzn. mezi klienty se nejvíce vyskytují lidé středního věku (cca 38–50 let). Jedná se častěji o ženy. Častým problémem klientů je, že přestože mají nějaké zdravotní omezení, nemají oficiální diagnózu, a to jak v případě dluhového poradenství, tak poradenství v zaměstnatelnosti. Mezi klienty jsou i jednotky těch, kteří se potýkají se závislostí. Část klientů přichází kvůli hledání zaměstnání (nemají dostatečné příjmy k řešení dluhů), další, protože nezaplatili jednu splátku.

Co se týče struktury/typu zadlužení převažují dle názoru pracovnic poradny nebankovní půjčky, nebo dluhy na zdravotním pojištění. Nebankovní půjčky jsou často zřizovány kvůli výpomoci v rodině, bydlení apod., pracovnice se neseťkávají s tím, že by šlo o nějaké zbytečné věci jako dovolená. Zároveň zde ale docházelo a dochází k nekalým praktikám ze strany poskytovatelů, dříve formou osobního nabízení rychlých půjček, nyní se nabídky přesouvají

⁴ [Dluhové poradenství Postoloprty \(nadeje-m.cz\)](http://nadeje-m.cz)

do online prostoru. Jde ale i o převody elektřiny, přecházení ke zdravotním pojišťovnám, skupován í podílů nemovitostí apod.

Pracovnice jako limitující vnímají ambulantní formu poradny a absenci terénu. Klíčové tedy bylo najít komunikační kanály, přes které poradnu prezentují, mají např. navázanou spolupráci s úřadem práce v Lounech, se sociálním oddělením města a se službami města. Navazují spolupráci se Svazem diabetiků a Klubem seniorů. Výhodou byla také dlouhodobá praxe pracovnic v Postoloprtech a známost mezi cílovou skupinou poradny. V rámci činnosti ale mohou doprovázet klienty na úřady a v případě klientů, kteří mají potíže s mobilitou, lze provést konzultaci i v místě bydliště klienta, případně klienta může přivést sociální pracovnice.

Plánují v případě zájmu nabídnout pravidelnou akci za účasti právníka otevřenou veřejnosti (čaj nebo káva s právníkem), která by se mohla konat v knihovně.

Obrázek 1 Naděje – M nabízí poradenství v místním zpravodaji

Bez dluhů se žije a pracuje lépe!

**Spolufinancováno
Evropskou unií**

Operační program Zaměstnanost plus

Nedaří se Vám najít zaměstnání/brigádu, nevíte, co platit dříve, hrozí Vám exekuce nebo jste do ní už spadli? Nezoufejte, protože s námi máte naději... Jsme nezisková organizace Naděje – M, o.p.s. a od května 2023 jsme pro obyvatele Postoloprty a spádových obcí otevřeli Poradenské místo.

Poradenství poskytujeme ZDARMA. Poradíme Vám s pracovními záležitostmi a s tím, jak dluhům předcházet nebo je řešit. Kromě hledání vhodného zaměstnání či brigády, Vám pomůžeme s finanční stabilizací, zjištěním výše zadlužení, s analýzou těchto dluhů a návrhem jejich řešení, včetně bezplatného právního poradenství.

Pracovní, exekuční a insolvenční poradenství je naší denní činností, a to včetně pomoci při vstupu na trh práce, podávání insolvenčních návrhů (vyřízení osobního bankrotu) i podpory během insolvence. Na řešení složité životní situace nejste sami, podpoříme Vás i psychosociálně např. doprovodem na potřebné úřady,

při jednání se zaměstnavateli, věřiteli, exekutory, insolvenčním správcem.

Kde nás najdete a kdy?

Na Metě – ubytovně v Postoloprtech ulice Palackého 592, a to každé **pondělí od 10.30 do 16.00 hodin**, každou **středu od 8.00 do 16.00 hodin** a každý **čtvrtek od 8.00 do 14.30 hodin**. Každé úterý a pátek probíhají pouze telefonické, emailové či on-line konzultace.

Pro více informací a domluvení si osobní schůzky volejte: **+420 770 664 766 (pracovní poradenství) nebo +420 770 660 029 (protidluhové poradenství)**, nebo nám napište na: **porad-napostoloprty@gmail.com**. Naše poradkyně Vás rády vyslechnou, garantují Vám osobní přístup s návrhem řešení „ušitého na míru“ každému z Vás.

Činnost Poradenského místa je realizována v rámci projektu „Bez dluhů se žije a pracuje lépe“, registrační číslo projektu CZ.03.02.01/00/22_018/0000925.

Projekt je spolufinancován z Evropského sociálního fondu plus prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost plus a státního rozpočtu České republiky.

Zdroj: Zpravodaj města Postoloprty, červenec 2023

Romano jasnica, spolek

Spolek Romano jasnica v Postoloprtech již provozuje NZDM Klub Amaro Avindo a Předškolní centrum Hvězdička Postoloprty. Kromě toho na Lounsku realizuje projekt *Podpora rodin na Lounsku* s poradenským centrem v Lounech. Od srpna 2023 nově otevřel pro Postoloprty a okolní vesnice Poradenské informační centrum poskytující odborné sociální poradenství⁵ (a to jak ambulantní, tak i terénní), včetně dluhového. V době výzkumného šetření (prosinec 2023) probíhala služba zatím převážně terénní formou, protože prostory pro výkon služby byly

⁵ Projekt Odborné sociální poradenství v Postoloprtech; [Odborné sociální poradenství v Postoloprtech :: Spolek Romano jasnica](#)

v procesu schvalování. Pracovnice spolku předpokládaly, že po registraci bude služba dostupná ambulantně denně od 8:00 do 16:00 hodin a v pondělí a středu do 18:00 hodin.

V současnosti dluhové poradenství zajišťuje 1,5 úvazku pracovníka, ale od roku 2024 by mělo být rozšířeno na 2,5 úvazku. Zároveň plánují do poloviny roku 2024 žádat o akreditaci pro poskytování služeb v oblasti oddlužení.

Pracovnice se zatím zabývaly zejména depistáží a informováním o službě (letáčky, oznámení ve zpravodaji). Služby nabízely např. i zemědělským podnikům v okolí pro své zaměstnance. Plánují navázat spolupráci s probační a mediační službou. Zatím se lidé obrací zejména v souvislosti s problémy s dětmi, OSPOD atd., dluhovou problematiku zatím neřešily. Do budoucna by se chtěly zaměřit i na prevenci např. prostřednictvím workshopů pro rodiče v předškolním centru.

Obrázek 2 Romano jasnica nabízí své služby v místním zpravodaji

Romano jasnica, spolok
www.romanojasnica.cz

NAŠE SLUŽBY V POSTOLOPRTECH:

PORADENSKÉ CENTRUM LOUNY
Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi
Adresa: 5. května 163, Louny
v Postoloprtech terénní forma služby

PŘEDŠKOLNÍ CENTRUM HVĚZDIČKA
Neformální předškolní zařízení pro děti od 2 let
Adresa: ul. Boženy Němcové 295
Facebook: Předškolní klub Hvězdička

KLUB AMARO AVINDO
Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež (6-26 let)
Adresa: ul. Boženy Němcové 295
Facebook: Klub Amaro Avindo

Poradenské informační centrum
Odborné sociální poradenství
Ambulantní i terénní poradenství (včetně dluhového)
Tel. na sociální pracovníci: 727 829 011

Kontakty:
Tel.: 724 778 470, e-mail: saslouny@seznam.cz

Logos: Město Postoloprty, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Spoluřídící orgán Evropské unie, MPSV

Zdroj: Zpravodaj města Postoloprty, únor 2024

Nová služba odborného sociálního poradenství pro místní občany

S radostí oznamujeme, že naše město má novou sociální službu, která je k dispozici všem občanům z Postoloprty a okolních obcí. Tato služba je bezplatná a zaměřuje se na různé oblasti života tak, aby poskytla komplexní řešení vaší nejtěžší situace.

Sociální služba vznikla za podpory Evropské unie, operačního programu Zaměstnanost plus.

V Poradenském centru Postoloprty poskytujeme poradenství v těchto oblastech:

• **Poradenství v oblasti sociálního zabezpečení:** Naše odbornice vám pomohou zorientovat se v oblasti sociálního zabezpečení, ať už se jedná o pomoc se stabilizací finančního rozpočtu, využitím sociálních dávek, důchodů atd.

• **Dluhové poradenství:** Pro ty, kteří čelí finančním obtížím, jsme tu, abychom jim poskytli rady a praktickou pomoc ohledně správy dluhů a řešení finančních problémů.

• **Pomoc při obstarávání osobních záležitostí:** Pomůžeme vám s vyřízením základních dokladů včetně asistence na úřadech, pojistovnách atd.

• **Pracovní právní vztahy a nezaměstnanost:** Sledujeme vaše pracovní práva a poskytujeme poradenství ohledně nezaměstnanosti, včetně možnosti rekvalifikace a zlepšení pracovních dovedností.

• **Bydlení:** Podporujeme stabilní bydlení a můžeme vám poskytnout informace o bytových dávkách a přístupu k bydlení. Poskytujeme pomoc při komunikaci s dodavateli energií či pomoc orientovat se v (pod)nájemní smlouvě.

• Rodina a péče o děti:

Naši odbornici vám pomohou řešit problémy spojené s rodinou a poskytnou jim rady ohledně péče o děti a výchovy.

Asistujeme při podání návrhu (výchovné poměry; stanovení výživného; úprava styku s dítětem atd.).

Pomůžeme v orientaci v problematice SPOD, soudu, PCR.

• **Mezirlidské vztahy:** Pokud máte potíže v mezirlidských vztazích, můžeme vám poskytnout podporu ke zlepšení vztahů v rodině, příteli/návrat dítěte do rodiny atd.

• **Zdraví a bezpečí:** Můžeme vám poskytnout informace o dostupných zdravotních službách, pojištění u zdravotních pojišťoven, registrace u lékařů atd.

Zprostředkujeme vám specializované sociální služby či jiné odborníky.

Jak je služba poskytována:

Sociální služba je dostupná jak v ambulanci, tak i v terénní formě, abychom vám mohli poskytnout podporu tam, kde ji potřebujete. Naše odbornice vás tak mo-

NÍZKOPRAHOVÉ ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ OD 0-26 LET

KLUB AMARO AVINDO

KONTAKT:
725 979 303
NIZMPOSTOLOPRTY
@GMAIL.COM
KLUB AMARO AVINDO
UL. BOJENY NĚMCOVÉ 295, POSTOLOPRTY

PROVOZNÍ DOBA: PONDĚLÍ - PÁTEK OD 13 DO 19 HODIN (včetně a státní svátek - LUVĚN)

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

hou navštívit ve vaší domácnosti, na ulici, ale i doprovodit na různé instituce. Navštívit nás můžete v kanceláři naší poradny, která se nachází na adrese Postoloprty, Masarykova 142 (pod železničním přejezdem). Najdete nás tu každý všední den v těchto hodinách: pondělí 8-16 hodin, úterý 8-16 hodin, středa 10-18 hodin, čtvrtek 8-16 hodin, pátek 8-16 hodin.

Jak nás kontaktovat:

Pokud máte zájem o naši službu nebo potřebujete další informace, navštívte nás v kanceláři ve výše uvedené otevírací době. Můžete nás také kontaktovat na tel. číslo 727 829 011 či na e-mailu poradenstvi.postoloprty@gmail.com.

Jsem rádi, že vám budeme moci diskrétně poskytnout podporu a pomoc v různých aspektech vašeho života. Ať už potřebujete malou radu, nebo chcete kompletně řešit větší problém. Jsem zde pro vás, abychom vám pomohli dosáhnout lepšího zítřka.

Romano Jasnica, spolek

Půjčovna svatebních a plesových šatů
Šaty na maturitní plesy a do tanečních
www.salon-valentino.cz
Telefon: +420 720 496 902
Adresa: Zelená náměstí 3115/2, Louneč 440 01

Svatobní salon VALENTINO

Zdroj: Zpravodaj města Postoloprty, listopad 2023

Sociální oddělení Městského úřadu Postoloprty

Činnost sociálního oddělení v Postoloprtech zajišťují tři sociální pracovníce (vedoucí oddělení a dvě referentky). V rámci své činnosti nejčastěji spolupracují s rodinami s dětmi v oblasti péče o děti, poté s jednotlivci hledajícími bydlení (osoby bez bydlení nebo žijící v nevyhovujících podmínkách). Ze zkušenosti pracovníků vyplývá, že problém se zadlužeností se týká téměř všech klientů, ne vždy ale mají motivaci nebo podmínky dluhy řešit.

V případě dluhů vůči městu např. za odpady (detailněji jsou typy dluhů vůči městu popsány v *Tematickém výzkumu zadluženosti ve městě Postoloprty* (Smékalová, 2020)) sociální pracovníce obchází obyvatele, kteří nereagují na upomínky rozesílané ekonomickým oddělením města⁶, upozorňují na dluhy, přesvědčují o splácení i opakovaně (minimální částka splátkového kalendáře je 50 Kč). Motivací pro splácení dluhů u města je často poptávka po městském bydlení ze strany klientů. Odpouštění dluhů je možné a posuzuje se individuálně, uvádí příklad dětí žijících v dětském domově, ale podmínkou je, že tuto situaci aktivně řeší.

V případě ostatních dluhů jde dle zkušenosti pracovníků často o dluhy vůči nebankovním institucím (rychlé půjčky), zdravotním pojišťovnám, poskytovatelům energií, mobilním operátorům a za zákonné pojištění na auta. Pro řešení dluhů směřují své klienty na dluhové poradny. Dříve se jednalo o poradnu v Lounech (problém s dojížděním), v době realizace

⁶ Dle zjištění sociálních pracovníků velká část těchto osob již ve městě nežije, ale má zde trvalý pobyt, tzn. že dluhy jim dále narůstají.

výzkumného šetření již klienty směřovaly na dluhovou poradnu Naděje – M, případně sem klienty i doprovázely.

Pracovnice ještě netušily, jak bude situace konkrétně řešena, až budou plně otevřené obě poradny. Využít by mohly své zkušenosti s dvěma poskytovateli SAS, kdy aktéři organizovali společné koordinační schůzky, na kterých docházelo ke vzájemné koordinaci. Pracovnice ale zároveň zdůrazňují potřebu terénní formy i potřebu prevence (město samo pravidelně informuje ve zpravodaji o nutnosti placení poplatků vůči městu, o možnosti využití dluhových poraden). Spolupráce je podle nich možná (Naděje – M nabízí oddlužení a velké zkušenosti v dluhové problematice ale bez terénní práce, zatímco Romano jasnica nabízí terénní práci a sociální práci), pokud si budou obě organizace umět předávat klienty.

Obrázek 3 MÚ v místním zpravodaji vyzývá k zaplacení poplatku za odpad a za psy

Nepodporujte exekutory - přijďte včas zaplatit své pohledávky

V posledních týdnech dostávají všichni „zapomnětlivci“ poplatek za odpady a poplatek za psy od městského úřadu upomínky. Jedná se pouze o upozornění, že adresát má buď nedoplatek, či dluží celou částku poplatku.

Neházejte upomínky do koše. Tím se problému nezbavíte. Přijďte se raději do pokladny městského úřadu k paní Jaroslavě Stolarikové domluvit. Pokud zrovna nemůžete zaplatit celou dlužnou částku, není nic jednoduššího, než si domlu-

vit splátkový kalendář a poplatek uhradit postupně a bez jakéhokoliv navýšení.

Všechno se dá vyřešit, přijďte a my vám pomůžeme.

**Ing. Jana Fišerová,
tajemnice MÚ**

Zdroj: Zpravodaj města Postoloprty, duben 2023

Obrázek 4 MÚ vyzývá k doplacení poplatků za odpady a za psa v místním zpravodaji

strana 4

Zapomněli jste v roce 2023 uhradit místní poplatek za „odpady“ či za psa?

Přijďte poplatek co nejdříve, nejpozději však **do 15. března 2024**, uhradit do pokladny Městského úřadu Postoloprty. Do tohoto data Vám nebude poplatek navýšen. Případně můžete uzavřít dohodu o splátkách (budete-li dohodu dodržovat, poplatek Vám také nebude navýšen).

Ostatní občané, kteří nepřijdou svůj dluh uhradit, budou předáni k exekučnímu vymáhání. **-jf-**

Zdroj: Zpravodaj města Postoloprty,

Modelové příběhy

Respondenty byli lidé, které je možné označit za znevýhodněné či sociálně vyloučené. Cílem výzkumu ovšem nebylo přinést obraz typického dlužníka z řad sociálně vyloučených osob. Ambicí výzkumu bylo poskytnout lepší porozumění okolnostem, za kterých se respondenti dostali do dluhů a následně do situace, kdy pro ně začalo být nemožné a nereálné své dluhy splácet. Výzkumná zjištění mají též přispět k porozumění strategiím, jak respondenti s dluhy žijí a jakým způsobem svou situaci řeší nebo proč ji neřeší. Je totiž třeba mít na paměti, že jde o osoby s kumulovanými problémy, které jsou vzájemně provázány a nelze vyřešit jeden bez řešení dalších. Předlužení ovlivňuje zejména možnost najít si kvalitní bydlení a zaměstnání na běžném trhu práce. Výzkum rovněž sledoval, jaké mají respondenti povědomí o dluhovém poradenství ve městě a o možnosti insolvence.

Z rozhovorů s respondenty byly sestaveny modelové příběhy, které mapují životní trajektorie a body zlomu vztahující se k životu s dluhy či exekucemi. V příbězích jsou také naznačeny strategie, které respondenti používají pro vypořádání se s každodenní realitou života předlužených.

Paní A. (36 let) je samoživitelka, má dvě malé děti. Aktuálně řeší dluh za energie. Přišel jí dopis od dodavatele, ale paní A. se nezdá částka nedoplatku. Řešila to osobní návštěvou, ale nerozuměla vysvětlení, které jí bylo sděleno. Má pocit, že s ní nejednali korektně. Obrátila se proto na sociální pracovníci NNO, s níž už řešila jiné problémy a důvěřuje jí.

Paní A. má dluhy na zdravotním pojištění, u Providentu, dluží i městu za odpad. Chtěla by své dluhy splácet, ale nemá z čeho. Jejím jediným příjmem jsou sociální dávky a výživné na děti. Po uhrazení nutných výdajů jí zbude několik tisíc. Někdy si musí půjčovat od známých.

U nebankovní společnosti vznikl paní A. dluh za nesplacenou půjčku. Půjčila si víckrát, dvě půjčky splatila, protože měla zaměstnání. Poslední půjčku už splatit nezvládla. Podle paní A. je velmi snadné půjčit si u takové společnosti. Přiznává, že jednala impulzivně a bez rozmyšlení, půjčila si na cestu za rodinou. Dluh u VZP vznikl paní A. v období pandemie, kdy byla bez finančních prostředků i bez bydlení.

Když zůstala sama s dětmi, musela řešit především bydlení. To je pro paní A. stále prioritou, snaží se udržet nájemní byt u soukromého vlastníka. Úhrada nájmu je pro ni důležitá, už má zkušenost se ztrátou bydlení. S ohledem na děti se snaží vyřešit i dluhy za energie.

Jako klientka NNO získala paní A. některé informace týkající se řešení dluhů. Jednalo se například o doporučení pořídit si výpis z Centrální evidence exekucí na České poště nebo se zapojit do jedné z akcí Milostivé léto. Paní A. začala řešit dluh za odpad. Chce si domluvit splátkový kalendář. Domnívá se, že stanovenou částku bude schopna hradit. Bezdlužnost vůči městu považuje za důležitou z důvodu možnosti žádat o městský byt.

Paní A. má obstavený účet kvůli dluhu u VZP. Vnímá to jako překážku při hledání zaměstnání, alespoň zpočátku bude proto upřednostňovat práci u zaměstnavatele, který vyplácí tzv. na ruku.

Modelový příběh paní A. je ukázkou trajektorie člověka, který spadl do dluhové pasti. Ukazuje také, že vzít si půjčku je velmi snadné. Paní A. alespoň zpočátku část svých dluhů splácela nebo se o to pokoušela. Pak ale nastaly okolnosti, kvůli nimž splácet zcela přestala a začala dlužit za zdravotní pojištění i vůči městu. Spouštěčem celé situace byly problémy v osobním životě: ztráta partnera, ztráta bydlení, péče o malé děti jako sólo rodič, úplná závislost na sociálních dávkách a materiální pomoci od NNO. Motivace řešit dluhy pak byla velmi nízká, výjimku představovaly dluhy na nájemném, energiích a vodě, protože se jedná o domácnost s dětmi. Paní A. by chtěla vyřešit své dluhy vůči městu kvůli možnosti zažádat o městské bydlení, které pro ni jako samoživitelku představuje jistotu a nižší náklady. Bariéru v zajištění finančních prostředků potřebných ke splácení dluhů spatřuje v tom, že pro ni bude obtížné najít zaměstnání. Příběh paní A. ukazuje, že pro úspěšné vymanění se z dluhové pasti je klíčová sociální jistota, kterou reprezentuje především stabilní bydlení a příjem. Aby jí však bylo dosaženo, je velmi důležitá podpora, která předluženému v první fázi pomůže se v jeho situaci zorientovat a najít motivaci k řešení. Paní A. je možné označit jako tzv. těžkého klienta, který vyžaduje dlouhodobou podporu terénního sociálního pracovníka/dluhového poradce. Ale pouze prostřednictvím kvalitní podpory lze dosáhnout toho, že se situace takových lidí stabilizuje a jejich dluhy se nebudou zvyšovat.

Pan B. (28 let) bydlí se svou partnerkou a několika dětmi v bytě soukromého vlastníka. Byt se nachází v domě, v němž žije vyšší počet sociálním vyloučením ohrožených osob. Kvalita bydlení je nízká a neodpovídá výši nájemného.

Pan B. má dluhy převážně u nebankovních společností. Nemá o nich přehled, neřeší je. Půjčovat si bylo velmi snadné, bral si půjčky třeba na elektroniku.

Pan B. pracuje v šedé ekonomice. Je si dobře vědom, že v legálním zaměstnání by mu byly v důsledku exekuce strhávány srážky ze mzdy. Na šedém trhu práce se dobře orientuje a není pro něj problém si vydělat. Domnívá se, že legální práci by už také kvůli exekucím obtížně hledal.

K řešení své předluženosti nemá motivaci. Je přesvědčený, že bezdlužnost by mu nepomohla ani při hledání lepšího bydlení. Dluhy a exekuce jsou podle něj na trhu s byty jen jednou z bariér, mezi ty další a neméně podstatné patří to, že má vícečlennou domácnost a je Rom.

Rovněž modelový příběh pana B. ukazuje trajektorii člověka, který spadl do dluhové pasti. Také zde se potvrzuje, že vzít si půjčku je velmi snadné. Pan B. zvolil strategii své předlužení neřešit, zároveň je pro něj důležité zabezpečit rodinu. Umí si zajistit příjmy z práce načerno, které nepodléhají exekuci. Legální příjem, z něhož zadluženému zůstane jen minimální částka, se mu nejeví jako motivující. Pomoc či podporu v oblasti dluhů v současné době nehledá, podobné je to s bydlením nebo zaměstnáním.

Pan C. (27 let) bydlí v bytě soukromého vlastníka. Byt je v domě, kde žije vyšší počet sociálním vyloučením ohrožených osob. Kvalita bydlení je nízká a neodpovídá výši nájemného.

Pan C. má exekuce. Už několik let pracuje ve firmě v nedaleké průmyslové zóně. Jsou mu strhávány srážky ze mzdy, přesto v zaměstnání setrvává.

Ze strany rodiny je motivován, aby kontaktoval nově otevřenou dluhovou poradnu ve městě. Pan C. plánuje oslovit dluhovou poradkyni a začít svou situaci řešit.

Příběh pana C. obsahuje dva momenty, které mohou významně ovlivnit řešení jeho předlužení. Jde především o získání legálního zaměstnání. Jak už bylo zmíněno, pro úspěšné vymanění se z dluhové pasti je klíčové mít stabilní příjem. Druhým momentem je potom to, že prostřednictvím rodiny získal informaci o otevření dluhové poradny ve městě a o tom, že jednou z podmínek vstupu do oddlužení je mít takové příjmy, ze kterých bude možné provádět srážky v minimální zákonné výši.

Paní D. (60 let) žije v městském bytě. Dluhy vůči městu tedy nemá.

Paní D. dluží na zdravotním pojištění. Dluh jí vznikl i za jízdu načerno v Praze, ten už splatila. Snaží se splácet i dluh za pojištění, ale protože v posledních letech pracovala převážně na dotovaných místech, splácí nepravidelně a jen malé částky.

Práci paní D. aktuálně nemá, ale aktivně si ji hledá. Vzhledem k jejímu věku a zdravotním omezením je nepravděpodobné, že její příjem bude dostatečný, aby mohla vstoupit do oddlužení.

Příběh paní D. dokládá, že i u motivovaných dlužníků je předpokladem splácení příjem, jenž je pravidelný a v dostatečné výši. To většinou dotovaná pracovní místa, na kterých paní D. obvykle pracovala, nesplňovala.

Paní E. (55 let) žije v místní části Postoloprť, která je od města vzdálená několik kilometrů. V místě jejího bydliště je špatná dopravní obslužnost, dostat se na úřad nebo za lékaři znamená pro paní E. často problém.

Paní E. se zhoršil zdravotní stav, musela přestat pracovat a kvůli nedostatku financí se přestěhovala z města na vesnici. Našla si bydlení u soukromého vlastníka, kde má nižší náklady na bydlení. Je závislá na sociálních dávkách a podpoře rodiny.

Nebyl jí přiznán invalidní důchod, práce však není schopná. Paní E. má dluhy a exekuce, ale řešit je nechce. Vzhledem k nízkým příjmům není schopná dluhy splácet. Ví, na koho by se mohla obrátit, informace má, je přesvědčená, že její situace brání jakémukoliv řešení.

V příběhu paní E. bylo zásadním bodem zlomu, který ovlivnil její životní trajektorii, zhoršení zdravotního stavu. Následná ztráta zaměstnání a snížení příjmů přivedly paní E.

k přestěhování se za levnějším bydlením v odlehlejších místě s horší dopravní dostupností a minimální občanskou vybaveností. Také paní E. patří mezi tzv. těžké klienty, potřebuje podporu v řešení celého komplexu problémů i v hledání motivace začít svou situaci řešit. Vzhledem k místu, kde bydlí a jejímu zdravotnímu stavu by byla nejvhodnější terénní forma podpory.

Hlavní zjištění

Většina respondentů má zkušenost se snadno dostupnými půjčkami u nebankovních společností. Úvěry jsou dostupné i pro nebankovní klienty, kteří by kvůli riziku nesplácení od banky půjčku nedostali. Kromě nebankovních společností dlužili respondenti na zdravotním pojištění, za energie nebo za neuhrazené pokuty za jízdu načerno v MHD. Někteří měli dluh vůči obci za odpad. To potvrzují i zkušenosti pracovníků sociálního oddělení a neziskových organizací. Pracovnice dluhových poraden také poukázaly na predátorské praktiky poskytovatelů úvěrů.

Body zlomu v životních trajektoriích respondentů nejčastěji souvisely s nenadálou životní situací, jako je rozchod/rozvod s partnerem, ztráta zaměstnání, ztráta bydlení, finanční tíseň. Často šlo o souběh více událostí. Důvody pádu do dluhové pasti se v Postoloprtech neliší od situace jinde, jak byly například popsány v tematickém výzkumu *Předluženost v Ralsku: bariéry a příležitosti pro řešení předlužení a prevenci dalšího zadlužování* (Korecká, 2023), jde o ztrátu práce, zdravotní problémy, nepříznivé životní události, chudobu a nízké příjmy, někdy v kombinaci s nízkou finanční gramotností. Jak se ale ve výše zmíněné zprávě uvádí, systém půjček, dluhů a jejich vymáhání je složitý, mezi předluženými převažují lidé s nižšími příjmy, nižším vzděláním a sociálním kapitálem, pro které nejsou odborné konzultace dostupné.

Výpovědi respondentů potvrdily, že bariérou řešení dluhové situace nebo vstupu do oddlužení je nezaměstnanost, ale pro pracující osoby jsou to i nízké mzdy. Naopak, jak ukázaly i modelové situace, získání stálého zaměstnání může být motivem řešit dluhovou situaci. To, že nástup do stabilního zaměstnání s dostatečným finančním ohodnocením může fungovat jako motivace pro řešení dluhů uvádí i zástupkyně dluhové poradny. V menší míře se setkávají i s tím, že klienti přicházejí v souvislosti s životními událostmi jako je narození dítěte (nechtějí děti zatěžovat dluhy), odchod do důchodu (potřeba se zbavit zadlužení před vstupem do důchodu).

Velká část respondentů se potýká s kumulací problémů, které se vzájemně ovlivňují. Z hlediska dluhových poradců je lze označit jako tzv. těžké klienty. Jsou předlužení, nesplňují podmínky vstupu do oddlužení a je pro ně těžké najít motivaci svou situaci řešit.

Současně ne všichni dotázaní měli dostatek informací. Jedna z institucionálních respondentek upozorňuje na nedostatek informací mezi lidmi, neznalost postupů a jejich obavy a stud. Domnívá se, že je potřeba lidem srozumitelně vysvětlit, nejen že je ve městě dluhová poradna, ale také, jak spolupráce s poradnou probíhá. Navrhuje využít například sociálních sítí, na kterých by zástupci města celý postup lidem srozumitelně představili.

Modelové příběhy naznačují, že je třeba s některými klienty pracovat terénní formou. Poskytováním kvalitní a dlouhodobé podpory je možné klienty stabilizovat a preventovat další zvyšování dluhů.

Seznam literatury

Korecká, Z. (2023). *Předluženost v Ralsku: bariéry a příležitosti pro řešení předlužení a prevenci dalšího zadlužování*. Agentura pro sociální začleňování.

Lang, P., Matoušek, R. (2020). *Metodika pro posouzení míry a rozsahu sociálního vyloučení v území*. Agentura pro sociální začleňování.

Szénássy, E., Kňapová, T. & Dvořáková, T. (2017). *Jak zůstat člověkem v síti dluhů*. Praha, Ekumenická akademie.

Smékalová, T. (2020). *Tematický výzkum zadluženosti ve městě Postoloprty*. Agentura pro sociální začleňování.